

Ιούλιος 1974, Το Πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και η Τουρκική Εισβολή στη Κύπρο.

Κατηγορία: [Σύγχρονη](#) – 10 Ιουλίου 2023

Από: Αντιστράτηγο ε.α. Ιωάννη Κρασσά

«**Όποιος δέν μπορεί νά άντέξει μιάν συμφοράν γίνεται δοϋλος**». Ευριπίδης (480 π.Χ-406 π.Χ.) Αρχαίος Έλληνας τραγικός ποιητής και ένας από τους τρεις μεγάλους του αρχαίου ελληνικού θεάτρου, μαζί με τον Αισχύλο και το Σοφοκλή.

Η Απόφαση

Τον Ιούλιο του 1974, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Στρατηγός Φαίδωνας Γκιζίκης[1] και ο Πρωθυπουργός Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος[2] συμπλήρωναν τον 8^ο μήνα στην εξουσία. Ο Ταξίαρχος Δημήτριος Ιωαννίδης[3], επονομαζόμενος και «*άράτος δικτάτορας*» διοικούσε τους πάντες, μετά την ανατροπή του Γεώργιου Παπαδόπουλου την 25^η Νοεμβρίου 1973[4]. Ο μεγαλύτερος πονοκέφαλος της ελληνικής κυβερνήσεως αφορούσε την ένταση στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις, μετά την ανεύρεση κοιτασμάτων πετρελαίου στη Θάσο. Η Τουρκία ήγειρε αξιώσεις εκμεταλλεύσεως της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, ενώ διαμήνυσε ότι δεν θα δεχόταν καμία επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια. «*Σαν μη πέρασε μια μέρα από τότε*».

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος (1913-1977).

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε εκλεγεί Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, μετά την υπογραφή της Συνθήκης Ζυρίχης-Λονδίνου[5]. Είχε αναδειχθεί νικητής σε 2 εκλογικές αναμετρήσεις[6] (1959, 1968) και έχαιρε της εμπιστοσύνης της πλειοψηφίας των Κυπρίων, πλην των φανατικών ενωτικών της ΕΟΚΑ Β' [7]. Το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδος υποστήριζε την κυπριακή οργάνωση και είχε υπό τον έλεγχό της την κυπριακή εθνοφρουρά, η οποία στελεχώνονταν με αξιωματικούς και υπαξιωματικούς εξ Ελλάδος. Ο Μακάριος είχε κάθε λόγο να ανησυχεί και για να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο βίαιης ανατροπής του, οργάνωσε τμήματα αφοσιωμένα στο πρόσωπό του[8]. Στις σχέσεις Ελλάδος Κύπρου επικρατούσε κλίμα αμοιβαίας δυσπιστίας και εντάσεως. Περιστατικά συγκρούσεων, κλοπής στρατιωτικού οπλισμού, απαγωγών και δολοφονιών πολιτικών, αποτέλεσαν προμηνύματα για αυτό που επρόκειτο να επακολουθήσει στη Κύπρο. Σε διεθνές επίπεδο η προσέγγιση του Μακαρίου προς την Σοβιετική Ένωση και τα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης είχε ανησυχήσει τις ΗΠΑ, που δεν επιθυμούσαν να μετατραπεί η Κύπρος στη Κούβα της Μεσογείου. Ο Ιωαννίδης πίστευε ότι θα μπορούσε να επιτύχει την ένωση της μεγαλονήσου με την Ελλάδα, εάν εξουδετέρωνε το Μακάριο. Το σενάριο ανατροπής του ήταν στις προθέσεις του από καιρό. Οι όποιες αμφιβολίες του διαλύθηκαν, με την από 2^η Ιουλίου 1974 επιστολή του Μακαρίου προς την Ελληνική κυβέρνηση, με την οποία ζητούσε την ανάκληση των 650 Ελλήνων αξιωματικών που υπηρετούσαν στην Κυπριακή Εθνοφρουρά. Πέραν τούτου αποφάσισε τη μείωση της δυνάμεως της, από 11.000 σε 4.500 άνδρες. Την 2^η Ιουλίου 1974, μετά από σύσκεψη της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας της Ελλάδος ελήφθη η απόφαση για την εκδήλωση στρατιωτικού πραξικοπήματος και την ανάληψη της εξουσίας

από πρόσωπα πιστά προς τον Ιωαννίδη. Στις ανησυχίες που εκφράστηκαν για τη στάση της Τουρκίας, τους διαβεβαίωσε ότι έλαβε: «...συνεχείς και έντονες υποσχέσεις από όλους τους ενδιαφερομένους και δη από τις ΗΠΑ... ότι σε περίπτωση πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου η Τουρκία δεν θα επενέβαινε...». Υπολόγιζε όμως χωρίς τον ξενοδόχο.

ΠΡΟΤ. ΔΡ. ΕΠΙΦΕΛΙΑ	ΠΡΟΤ. ΔΙΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ	ΗΜΕΡ. - ΩΡΑ - ΜΗΝ - ΕΤΟΣ	Όργανο Σήματος
ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ	ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ	150814-7-74	
Α Π Ο :	ΕΛΛΑΔΕ/ΣΤ/ΡΩ ΕΓ		Στοιχείο Τίτλου προέλευσης (Ρ.Π.Ε.Π.12): Αριθ. Υποτ. (8.82)
ΠΡΟΣ :	Αε/Γραφ. Αρχηγού - Αε/Γραφ. Αρχηγού - Αε/ΡΩ ΕΓ		ΒΑΣΗ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ: ΑΕΡΟΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ (ΕΧ)
ΚΟΙΝ. :	ΕΛΛΑΔΕ/ΣΤ/ΡΩ ΕΓ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ (Πρωτόκολλο Σήματος): 49
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΙΣΗΛΘΕ ΝΟΛΟΚΟΜΕΙΟΝ Ο			
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ.			

Το κωδικοποιημένο σήμα που εστάλη από το Γεωργίτση για την έναρξη του πραξικοπήματος.

Το Πραξικόπημα

Η ευθύνη εκτέλεσεως του πραξικοπήματος ανατέθηκε στον Ταξίαρχο Μιχαήλ Γεωργίτση^[9], Διοικητού της ΙΙΙ^{ης} Ανώτερης Τακτικής Διοικήσεως της Εθνικής Φρουράς και στο Συνταγματάρχη Κωνσταντίνο Κομπόκη Διοικητού των Μονάδων Καταδρομών. Την 08:30 της 15^{ης} Ιουλίου 1974, στην Λευκωσία, μονάδες τεθωρακισμένων και καταδρομείς της κυπριακής εθνοφρουράς κατέλαβαν το προεδρικό μέγαρο μετά από αιματηρή έφοδο. Ο Μακάριος βρισκόταν εντός του κτιρίου. Την τελευταία στιγμή κατόρθωσε να διαφύγει από μία αφύλακτη πόρτα του περιβόλου^[10], συνοδευόμενος από τον ανιψιό του και δύο άνδρες της φρουράς του. Μετέβη οδικώς στην Πάφο, στη συνέχεια με ελικόπτερο στην βρετανική βάση της Δεκελείας και από εκεί αεροπορικώς στο Λονδίνο, με τελικό προορισμό τη Νέα Υόρκη. Μετά την επικράτηση του πραξικοπήματος οι κινηματίες επέλεξαν τον Νικόλαο Σαμπών[ανεξάρτητο βουλευτή, εκδότη εφημερίδος, δημοσιογράφο και αρχηγό ένοπλης παραστρατιωτικής ομάδος(για την οποία είχε λάβει άδεια από τον Μακάριο)], να αναλάβει τα καθήκοντα του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τον όρκισε ο καθαιρεθείς μητροπολίτης Πάφου Γεννάδιος. Οι αδικοχαμένοι νεκροί του πραξικοπήματος ανήλθαν σε 82 και από τις δύο πλευρές, εκ των οποίων 5 εξ Ελλάδος.

Το Προεδρικό Μέγαρο μετά το πραξικόπημα.

Η Αντίδραση του Μακαρίου

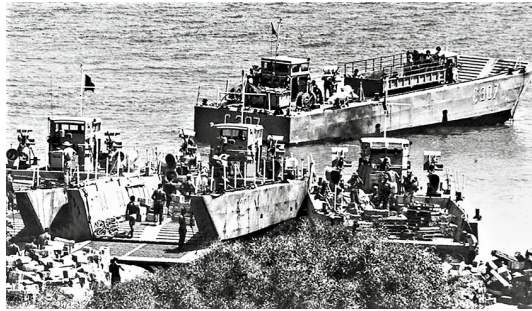
Την 19^η Ιουλίου 1974, ο Μακάριος μίλησε από το βήμα του ΟΗΕ, όπου επεσήμανε ότι: «...τα γεγονότα εις Κύπρο δεν αποτελούν υπόθεση των Ελλήνων της Κύπρου. Οι Τούρκοι της Κύπρου επηρεάζονται επίσης. Το πραξικόπημα της Ελληνικής Χούντας είναι μια εισβολή και εκ των συνέπειων της θα υποφέρει όλος ο λαός της Κύπρου, αμφότεροι Έλληνες και Τούρκοι» και κάλεσε τον ΟΗΕ να: «ἀποκαταστήσει τήν ανεξαρτησίαν τῆς Κυπριακῆς δημοκρατίας»(Πόρισμα της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής των Εκπροσώπων της Βουλής της Κύπρου του 2011, σελίδα 202). Μ' αυτόν τον τρόπο έδωσε το νομικό πρόσχημα στην τουρκική εισβολή που ακολούθησε, μετά από λίγες ώρες.

Η Τουρκική Εισβολή στην Κύπρο

Την 05:45 της 20^{ης} Ιουλίου 1974, ο πρέσβης της Ελλάδος στην Άγκυρα Δημήτριος Κοσμάδοπουλος κλήθηκε στο υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ Τουράν Γκιουνές τον ενημέρωσε για την έναρξη της τουρκικής αποβατικής επιχειρήσεως στην Κύπρο. Ως αιτιολογία της αποβάσεως επικαλέστηκε την αποκατάσταση της συνταγματικότητας, μετά την ανατροπή του Μακαρίου και την προστασία των Τουρκοκυπρίων. Οι Τούρκοι πραγματοποίησαν δύο επιχειρήσεις με την κωδική ονομασία Αττίλας I και II.

Ο Απίλλας I (20-22 Ιουλ. 1974)

Την 08:00 της 20^{ης} Ιουλ. 1974, η τουρκική πολεμική αεροπορία βομβάρδισε επιλεγμένους στόχους στην Κύπρο. Στην περιοχή της Κυρήνειας, αποβιβάσθηκε ένα Συγκρότημα Αποβατικού Συντάγματος. Στον τουρκικό θύλακα βορείως της Λευκωσίας (Αγύρτα–Κιόνελλι), μεταφέρθηκε με ελικόπτερα μια Ταξιαρχία Καταδρομών και ρίχθηκε μια Ταξιαρχία Αλεξιπτωτιστών. Η Κυπριακή Εθνοφυραρά παρ' όλες τις πληροφορίες για επικείμενη απόβαση, δεν εφήρμοσε τα υπάρχοντα σχέδια για την απόκρουση της εισβολής, ούτε διέταξε επιστράτευση. Από την Αθήνα διαβεβαίωναν ότι πρόκειται για τουρκικές ασκήσεις και όχι για επιχειρήσεις. Οι ελληνοκυπριακές δυνάμεις δεν πέτυχαν να προσβάλουν αποτελεσματικά τις εχθρικές εντός του θύλακος, ούτε να εξαλείψουν το τουρκικό προγεφύρωμα στον Άγιο Γεώργιο Κυρήνειας. Η Α΄ Μοίρα Αμφιβίων καταδρομών η οποία αφίχθηκε την νύκτα της 21/22 Ιουλίου αεροπορικώς[11] από το Μάλεμε της Κρήτης, κράτησε μετά από σκληρό αγώνα το διεθνές αεροδρόμιο της Λευκωσίας.

Τουρκικά αποβατικά στη Κυρήνεια.

Η Εκεχειρία

Την 22^α Ιουλίου, σε σύσκεψη στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης η στρατιωτική ηγεσία[12] εκτίμησε ότι, η συνέχιση των επιχειρήσεων στη Κύπρο θα οδηγούσε σε πόλεμο Ελλάδος-Τουρκίας και ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις δεν είχαν τη δυνατότητα εμπλοκής σε διμέτωπο αγώνα. Το ενδεχόμενο στρατιωτικής αναμετρήσεως έφερε τους πάντες αντιμέτωπους με τις ευθύνες που αναλάμβαναν έναντι της ιστορίας, της πατρίδος και του ελληνικού λαού και έπαψαν να πειθαρχούν προς ένα δικτάτορα που διοικούσε από το παρασκήνιο. Ο Ιωαννίδης αντιλαμβανόμενος ότι οι αρχηγοί των επιτελείων δεν τον υπάκουαν πλέον και προ του ενδεχομένου εθνικής καταστροφής αποσύρθηκε και δρομολογήθηκε η παράδοση της εξουσίας στους πολιτικούς. Την 22^α Ιουλίου 1974 κηρύχθηκε εκεχειρία. Την 23^η Ιουλίου ορκίσθηκε πρωθυπουργός της Ελλάδος ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, την ίδια ημέρα ο Σαμψών παρέδωσε την εξουσία στον πρόεδρο της κυπριακής βουλής Γλαύκο Κληρίδη. Στην Γενεύη άρχισαν διαπραγματεύσεις μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου Τζέιμς Κάλαχαν, της Τουρκίας Γκιουνές και της Ελλάδος Γεωργίου Μαύρου. Οι Τούρκοι, ενώ κατείχαν το 5% της Κύπρου, απαιτούσαν το 34%. Σ' αυτό το διάστημα οι τουρκικές δυνάμεις ενισχυθήκαν με 2 Μεραρχίες Πεζικού (28^η και 39^η), με αποτέλεσμα η συνολική τους δύναμη να ανέλθει σε 40.000 άνδρες. Δεν υπήρξε ανάλογη ενίσχυση με δυνάμεις από την Ελλάδα, παρότι είχε κηρυχθεί γενική επιστράτευση.

Ο Απίλλας II (14-16 Αυγ. 1974)

Την 14^η Αυγούστου οι ενισχυμένες Τουρκικές δυνάμεις επεξέτειναν την κυριαρχία τους στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, καταλαμβάνοντας το 37% της νήσου και δημιουργώντας 200.000 πρόσφυγες. Οι ελληνοκυπριακές δυνάμεις δεν πέτυχαν να αναχαιτίσουν τον εχθρό. Σε σύσκεψη της νέας πολιτικής ηγεσίας της Ελλάδος με την στρατιωτική, η οποία παρέμεινε αμετάβλητη, αποφασίσθηκε να μην ενισχυθεί η Κύπρος, για τους ίδιους λόγους που δεν έγινε και κατά τον Ατίλλα I. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής αιτιολόγησε την απόφασή του λέγοντας ότι η «*Η Κύπρος κείται μακρά*». Όποιος αγνοεί τη γεωγραφία στην σχεδίαση των στρατιωτικών επιχειρήσεων το πληρώνει ακριβά.

Ο Ματωμένος Επίλογος

Οι συνολικές απώλειες της τουρκικής εισβολής ήσαν 4.000 νεκροί και τραυματίες και 1.493 αγνοούμενοι Ελληνοκύπριοι. Οι Τούρκοι είχαν 600 νεκρούς (500 στρατιωτικούς) και 3.000 τραυματίες συμπεριλαμβανομένων και των πολιτών. Βλέπε: [Απώλειες Τουρκικής Εισβολής στη Κύπρο](#). Την ευθύνη του πραξικοπήματος, το οποίο είχε ολέθρια αποτελέσματα για την Ελλάδα και την Κύπρο, φέρει αποκλειστικά ο Δημήτριος Ιωαννίδης, ο οποίος οραματιζόνταν ότι θα επετύγχανε την «διπλή ένωση». Το μεγαλύτερο μέρος της Κύπρου θα ενώνονταν με την Ελλάδα και έναν μικρότερο με την Τουρκία. Από ποιόν έλαβε το πράσινο φως για την ανατροπή του Μακαρίου και την διαβεβαίωση ότι το σχέδιο είχε γίνει αποδεκτό

από τον Τούρκο Πρόεδρο Μπουλέντ Ετσεβίτ[13], αποτελούν δύο κρίσιμα ερωτήματα, στα οποία δεν έχουν δοθεί τεκμηριωμένες απαντήσεις. Εάν ενήργησε από μόνος του θα πρέπει να του καταλογισθεί και εγκληματική αφέλεια. Η σχεδίαση πραξικοπήματος για την ανατροπή του Μακαρίου, αποτελούσε κοινό μυστικό. Η πιθανότερη απάντηση είναι ότι του δόθηκε προφορική διαβεβαίωση από στελέχη των αμερικανικών υπηρεσιών στην Ελλάδα, χωρίς όμως να υπάρχει κάποια εγγύηση. Την 16^η Ιουλίου το Αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών κατηγόρησε την CIA ότι το είχε αφήσει στο σκοτάδι και οι μυστικές υπηρεσίες μέμφονταν τον Ιωαννίδη ότι τους παραπλάνησε σχετικά με τις προθέσεις του. Διαπράχθηκαν πολλά σφάλματα, από πολλούς, σε μικρό χρόνο, χωρίς να υπάρχει πρόθεση αναλήψεως ευθυνών από κανέναν. Ο Ιωαννίδης όταν συνειδητοποίησε ότι είχε εξαπατηθεί από τους Αμερικάνους, το στρατιωτικό καθεστώς κατέρρευσε, αλλά η καταστροφή είχε συντελεστεί. Μοιραία έγινε ο αποδιοπομπαίος τράγος, ο οποίος φορτώθηκε τα λάθη και τις παραλείψεις των πάντων, κάτι που βόλεψε πολλούς. Κατά την άποψη του γράφοντος ο Μακάριος δεν προσπάθησε να αποφύγει μια σφοδρή μετωπική σύγκρουση, την οποία έβλεπε ότι ερχόταν. Ήταν του χαρακτήρα του να οδηγεί τις καταστάσεις στα άκρα. Πίστευε ότι τελικά δεν θα επιχειρείτο πραξικόπημα, γιατί θα προκαλούσε την επέμβαση της Τουρκίας.

Συμπεράσματα

Η κυριότερη αιτία της επονειδιστής στρατιωτικής ήττας μας, ήταν τόσο η έλλειψη ενότητας μεταξύ Ελλάδος και Κύπρου, αλλά και οι έριδες, οι αντιπαλότητες και η όξυνση των παθών που επικρατούσαν στο εσωτερικό και των δύο κρατών. Εν αντιθέσει με εμάς, οι αντίπαλοι μας είχαν δημιουργήσει ένα αρραγές μέτωπο.

Δυστυχώς το πραξικόπημα κάλυψε πολλά σφάλματα τα οποία δεν έχουν διορθωθεί ακόμα. Απαιτείται γενναιότητα, για να αναγνωρίσεις τα λάθη σου και τεράστια προσπάθεια για να τα διορθώσεις.

Η στρατιωτική ήττα και το πραξικόπημα, έστρεψαν την μήνη επί δικαίων και αδίκων. Η ισοπέδωση αποτελεί την χειρότερη μορφή αδικίας, με αποτέλεσμα να μην επιβραβευθούν οι ανδρείοι και να μην τιμωρηθούν οι ριψάσπιδες. Αποτελεί ύβρη για τους ηρωικώς πεσόντες, για τους αγνοούμενους, για τους τραυματίες και για αυτούς που αφήψαν τον θάνατο, η κακόβουλη γενίκευση ότι ο στρατός συλλήβδην δεν πολέμησε στη Κύπρο.

Η λύση του Κυπριακού προϋποθέτει γενναίες αποφάσεις και θυσίες από όλους. Πάνω από όλα όμως απαιτείται ΕΝΟΤΗΤΑ, μεταξύ Ελλήνων και Κυπρίων σε όλα τα επίπεδα. Ας μη τρέφουμε αυταπάτες, το μόνο αίμα που θα χυθεί για την υπεράσπιση της ιερής γης της Κύπρου θα είναι το ελληνικό.

Η Κυπριακή τραγωδία προσφέρεται για ενδελεχή κριτική, τόσο από πολιτικής, όσο και από στρατιωτικής απόψεως, η οποία θα οδηγούσε σε πολύτιμα συμπεράσματα. Αδυνατούμε να το κάνουμε, γιατί ως λαός έχουμε πρόβλημα με την αλήθεια. Το τεράστιο «εγώ», οι πεποιθήσεις, οι ιδεοληψίες και οι εμμονές μας εμποδίζουν να αναγνωρίσουμε και να διορθώσουμε τα σφάλματά μας.

Η επίλυση των διαφορών μας με τη Τουρκία απαιτεί θυσίες, ανεξαρτήτως του τρόπου που θα επιλεγεί. Οι διαπραγματεύσεις προϋποθέτουν συμβιβασμούς και παραχωρήσεις μέρους της κυριαρχίας μας και ανάληψη μεγάλου πολιτικού κόστους. Οι δυναμικές λύσεις εγκυμονούν απρόσμενους και ενδεχομένως καταστροφικούς κινδύνους. Προς το παρόν αναμένουμε επιδιώκοντας στο διηνεκές το ευκαίριο, στερούμενοι του θάρρους για την υλοποίηση του εφικτού. Η ιστορία έχει δείξει ότι επιζητούμε συνέχεια το κάτι περισσότερο, αλλά δυστυχώς εισπράττουμε το κάτι λιγότερο.

Ο Νικόλαος Σαμψών καταδικάστηκε σε 20ετή φυλάκιση, για συνεργασία σε πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον της Κύπρου και σφετερισμό του Αξιώματος του Προέδρου της Δημοκρατίας. Παρέμεινε έγκλειστος επί τριετία, αποφυλακίσθηκε στη συνέχεια για λόγους υγείας και αποβίωσε το 2001, σε ηλικία 66 χρονών.

Στην Ελλάδα δεν έγινε ποτέ καμία δίκη για την κυπριακή τραγωδία (πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και τουρκική εισβολή).

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς

Ιούλιος 2023

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Το Επίσημο Πόρισμα της Κυπριακής Βουλής για τον Φάκελο της Κύπρου, Λευκωσία 17 Μαρ 2011.
2. Ελευθέριος Σταμάτης, Κύριοι, Πάτε για Ύπνο, Εκδόσεις Δούρειος Ίππος, Αθήνα 2007.
3. Σπυρίδων Δελλής, Η Αυτοθυσία της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2012.
4. Κώστας Βενιζέλος, Μιχάλης Ιγναντίου, Τα Μυστικά Αρχεία του Κίσιντζερ, Εκδοτικός Οίκος ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα 2002.
5. Heinz A. Richter, Ιστορία της Κύπρου, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 2007.
6. Αλέξης Παπαχελάς, Ένα Σκοτεινό Δωμάτιο 1967-1974, Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2021.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Στρατηγός Φαίδων Γκιζίκης(Βόλος 1917-Αθήνα 1999). Το 1939 αποφοίτησε από την Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, ως Ανθυπολοχαγός Πεζικού. Συμμετείχε στο στρατιωτικό πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967 και στην ανατροπή του Παπαδόπουλου την 25^η Νοεμβρίου 1973. Διετέλεσε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας από τη 25 Νοεμβρίου 1973 έως τη 18 Δεκεμβρίου 1974, οπότε και παραιτήθηκε των καθηκόντων του. Ο Καραμανλής εξέφρασε τις ευχαριστίες του προς τον Γκιζίκη, δηλώνοντας χαρακτηριστικά: *"Επιθυμώ, ωσαύτως, να σας εκφράσω την πεποίθησή μου ότι, συγκατατεθείς να παραμείνετε Πρόεδρος της Δημοκρατίας μετά τις 23 Ιουλίου ε.έ., προσφέρατε εις το Έθνος πολυτίμους πράγματι υπηρεσίας εις μίαν κρίσιμωτάτην καμπήν της ιστορίας του"*.

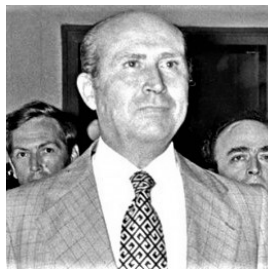
Φαίδων Γκιζίκης.

[2] Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος(1919 Ψάρι Τριφυλίας Μεσσηνίας-Αθήνα 2000). Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διορίσθηκε Υπουργός Οικονομικών στη πρώτη δικτατορική Κυβέρνηση υπό τον Κωνσταντίνο Κόλλια(1967) και Υπουργός Εσωτερικών(1967-1973) επί Γεώργιου Παπαδόπουλου. Την 25^η Νοεμβρίου 1973, ο Ιωαννίδης το τοποθέτησε Πρωθυπουργό της Κυβερνήσεως, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι την 23^η Ιουλίου 1974.

Αδαμάντιος Ανδρουσόπουλος

[3] Δημήτριος Ιωαννίδης (1923-2010 Αθήνα), Εισήλθε στη ΣΣΕ το 1940. Η πρώτη τάξη των Ευέλπιδων, μετά την γερμανική εισβολή(6 Απρ. 1941), μεταφέρθηκε στη Κρήτη όπου και συμμετείχε στην άμυνα της νήσου κατά των Γερμανών. Διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στο πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967 και ήταν ο μοναδικός από την «Διοικούσα Επαναστατική Επιτροπή», που παρέμεινε στο στράτευμα, στη θέση του Διοικητού της Ελληνικής Στρατιωτικής Αστυνομίας(ΕΣΑ). Πέθανε έγκλειστος στις φυλακές εκτίοντας ποινή ισόβιου καθειρήξεως, λόγω της συμμετοχής του στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967. Από τους 16 πραξικοπηματίες που καταδικάστηκαν σε ισόβια αποβίωσαν φυλακισμένοι, εκτός του Ιωαννίδη, ο Γεώργιος Παπαδόπουλος(1919-1999) και ο Νικόλαος Ντερτιλής(1920-2013).

Δημήτριος Ιωαννίδης

[4]Την 25η Νοεμβρίου 1973, ο Ιωαννίδης, εκμεταλλευόμενος την έκρυθμη κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου, ανέτρεψε τον Γεώργιο Παπαδόπουλο, ο οποίος ασκούσε τα καθήκοντα του Προέδρου της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση Μαρκεζίνη, θέτοντας αμφότερους υπό περιορισμό.

[5] Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου υπεγράφησαν το 1959 μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ελλάδος της Τουρκίας, της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Με την υπογραφή τους, τερματίστηκε η βρετανική κυριαρχία και ιδρύθηκε ανεξάρτητο Κυπριακό κράτος. Η συμφωνία της Ζυρίχης υπεγράφη την 11η Φεβρουαρίου 1959, από τους τότε πρωθυπουργούς της Ελλάδος Καραμανλή και της Τουρκίας Μεντερές. Την 19η Φεβρουαρίου, η συνθήκη επικυρώθηκε στο Λονδίνο από την Μεγάλη Βρετανία και τους επικεφαλής των δύο κοινοτήτων. Οι συμφωνίες απέκλειαν τόσο την ένωση, όσο και την διχοτόμηση της Κύπρου. Η συνθήκη προέβλεπε την ίδρυση ανεξάρτητης Κυπριακής Δημοκρατίας προεδρικού τύπου. Η χώρα θα καθίστατο πλήρες μέλος του ΟΗΕ και άλλων διεθνών οργανισμών. Ο πρόεδρος θα ήταν Ελληνοκύπριος και ο αντιπρόεδρος Τουρκοκύπριος με θητείες 5 χρόνων. Το υπουργικό συμβούλιο θα ήταν δεκαμελές [7 Ελληνοκύπριοι(Ε/Κ), 3 Τουρκοκύπριοι (Τ/Κ)]. Η ίδια αναλογία θα ίσχυε και στη βουλή(35 Ε/Κ, 15 Τ/Κ). Η συμφωνία προέβλεπε την παρουσία στο νησί ελληνικής στρατιωτικής δυνάμεως 950 ανδρών (ΕΛ.ΔΥ.Κ) και τουρκικής 650 ανδρών (ΤΟΥΡ. ΔΥ.Κ).

Υπογραφή της Συνθήκης στο Λονδίνο.

[6] Την 13^η Δεκεμβρίου 1959, μετά την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, έγιναν οι πρώτες εκλογές στην Κύπρο. Υποψήφιοι ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, τον οποίο υποστήριζε το νεοϊδρυθέν Ενιαίο Δημοκρατικό Μέτωπο Αναδημιουργίας (ΕΔΜΑ) στο οποίο εντάχθηκαν αρκετοί αγωνιστές της ΕΟΚΑ και ο Ιωάννης Κληρίδης (πατέρας του μετέπειτα προέδρου Γλαύκου ο οποίος ήταν επικεφαλής της Δημοκρατικής Ένωσης Κύπρου Ο Μακάριος κέρδισε τις εκλογές με ποσοστό 66,29%. Στις επόμενες προεδρικές εκλογές της 25ης Δεκεμβρίου 1968, υποψήφιοι ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄ και ο Τάκης Ευδόκας. Ο Μακάριος εξελέγη Πρόεδρος με ποσοστό με ποσοστό 96,26%.

[7] Η Ε.Ο.Κ.Α. Β΄ (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών Β΄) ιδρύθηκε το 1971, από τον Στρατηγό Γεώργιο Γρίβα, ο οποίος είχε ιδρύσει και την ΕΟΚΑ κατά την διάρκεια του κυπριακού αγώνος κατά των Βρετανών, με σκοπό την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, μέσω ένοπλου δράσεως. Η ΕΟΚΑ Β' αντιτάχθηκε στην πολιτική του Μακαρίου, ο οποίος υποστήριζε την ακεραιότητα της Δημοκρατίας και την πολιτική του εφικτού όσον αφορά στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η δράση της ΕΟΚΑ Β΄ ξεκίνησε με δολιοφθορά εγκαταστάσεων, κλοπή όπλων, εκρηκτικών υλών και ανατινάξεις αστυνομικών σταθμών και αυτοκινήτων. Αργότερα ενεπλάκη σε αιματηρές εμπλοκές, με νεκρούς, ενάντια σε υποστηρικτές του Μακαρίου. Η ΕΟΚΑ Β΄ υποστήριξε το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974 στην Κύπρο, ενώ έδρασε και κατά τη διάρκεια της Τουρκικής Εισβολής, περίοδο κατά την οποία τις καταλογίζουν σφαγές αμάχων και άλλες ωμότητες.

[8] Το Εφεδρικό Σώμα της Αστυνομίας Κύπρου ή Εφεδρική Τακτική Μονάς ήταν στρατιωτικό σώμα πιστό στον Πρόεδρο της Κύπρου Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, μαζί με την Προεδρική Φρουρά και την Αστυνομία της Κύπρου, με σκοπό την αντιμετώπιση της δράσεως της ΕΟΚΑ Β, αλλά και στρατιωτικών μονάδων πιστών στο στρατιωτικό καθεστώς των Αθηνών. Οι άνδρες του εφεδρικού υπερασπίστηκαν με γενναιότητα το προεδρικό μέγαρο κατά το πραξικόπημα.

[9] Ο Διοικητής της Εθνοφρουράς Αντιστράτηγος Γεώργιος Ντενίσσης είχε φύγει από την Κύπρο, πριν την το πραξικόπημα και δεν επανήλθε έκτοτε.

[10] Σχετικά με τη διαφυγή του Μακαρίου από το προεδρικό μέγαρο έχουν διατυπωθεί δύο αντιτιθέμενες απόψεις. Σύμφωνα με την κατάθεση του Συνταγματάρχη Κομπόκη, την 08 Ιουλ.1986, στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων για το «Φάκελο της Κύπρου», είχε λάβει προσωπική διαταγή από τον Ιωαννίδη να διευκολύνουν τον Μακάριο αφήνοντας αφύλαχτη την πίσω πλευρά του κτιριακού συγκροτήματος. Σύμφωνα με τη κατάθεση του Ταξίαρχου Γεωργίτη η μια πλευρά του Προεδρικού Μεγάρου έμεινε αφύλαχτη γιατί δεν διέθεταν επαρκείς δυνάμεις. Ο Μπονάνος και ο Ιωαννίδης διέταξαν να τους παραδοθεί ο Μακάριος ζωντανός ή νεκρός. Η επιτροπή της βουλής υιοθέτησε την δεύτερη άποψη.

[11] Η μεταφορά της Μοίρας πραγματοποιήθηκε με αεροσκάφη NORATLAS της 354 Μοίρας Μεταφορών, την νύκτα της 21^{ης} προς 22^{ας} Ιουλίου, από το αεροδρόμιο της Σούδας. Διετέθησαν συνολικά 20 αεροσκάφη. Τα 5 δεν απογειώθηκαν γιατί είχε παρέλθει η 12^η βραδινή, μετά την οποία τα NORATLAS θα ευρίσκοντο στην Κύπρο υπό το φως της ημέρας, στο έλεος της τουρκικής αεροπορίας. Από τα υπόλοιπα 15, ένα καταρρίφθηκε από φίλια πυρά φονευθέντων των 4 μελών του πληρώματος και 27 καταδρομέων πλην ενός. Ένα παρέκκλιε της πορείας του και προσγειώθηκε στην Ρόδο. Ένα δεν προσγειώθηκε ποτέ στην Λευκωσία και επέστρεψε στην Κρήτη. Τρία παρέμειναν στην Λευκωσία, ένα λόγω εκτεταμένων ζημιών από πυρά με αποτέλεσμα 2 νεκρούς και 11 τραυματίες καταδρομείς και δύο λόγω βλαβών. (Ελληνικά Φτερά στην Κύπρο, Υποπτέραρχος Ιπτάμενος ε.α. Γεωργ. Μήτσαινας).

Αεροσκάφος NORATLAS της 354 Μοίρας Μεταφορών.

[12] Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων: Στρατηγός Γρηγόριος Μπονάνος, Αρχηγός ΓΕΣ(Γενικού Επιτελείου Στρατού): Αντιστράτηγος Ανδρέας Γαλατσάνος, Αρχηγός ΓΕΝ(Γενικού Επιτελείου Ναυτικού): Αντιναύαρχος Παναγιώτης Αραπάκης, Αρχηγός ΓΕΑ(Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας): Αντιπτέραρχος Αλέξανδρος Παπανικολάου.

[13] Ο Μουσταφά Μπουλέντ Ετζεβίτ (Mustafa Bülent Ecevit(1925 2006) ήταν Τούρκος πολιτικός, συγγραφέας, δημοσιογράφος, και ποιητής. Διετέλεσε πρωθυπουργός της Τουρκίας το 1974, το 1977 και από το 1978 μέχρι το 1980, επικεφαλής του κόμματος της «Μητέρας πατρίδος». Επί πρωθυπουργίας του η Τουρκία εισέβαλε στη Κύπρο.

Μπουλέντ Ετζεβίτ

ΤΕΛΟΣ

[Επόμενο](#) ➤

Copyright © 2023 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ . Με την επιφύλαξη κάθε δικαιώματος.